

ประวัติ ผลงาน และหลักคำสอนของดร.ดี.ที.ซูซูกิ (D. T. Suzuki)

(Daisetz Teitaro Suzuki (鈴木 大拙 Suzuki Daisetsu,)

[โดยพระสุเชีย สุวณฺณเฮอร์ \(sothea.yon\)](mailto:sothea.yon)

(ขออุทิศชิ้นงานนี้แด่คุณลุง คุณอา และน้องสาวที่ได้จากโลกนี้)

ไคเซทสึ ไททาโร ซูซูกิ (鈴木 大拙) เกิดเมื่อวันที่

18 ธันวาคม ค.ศ. 1870 (พ.ศ. 2413) เสียชีวิตเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) อายุ 95 ปี เป็นชาวญี่ปุ่น เป็นทั้งนักคิด นักเขียน นักปฏิบัติ ที่มีชื่อเสียงในพระพุทธศาสนานิกายเซน เป็นผู้แปลวรรณกรรมภาษาจีน ญี่ปุ่นและ สันสกฤต หลายเล่ม ได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้นำและเผยแผ่พระพุทธศาสนานิกายเซนจากโลก ตะวันออก สู่ออกตะวันตก

ไคเซทสึ ไททาโร ซูซูกิ เกิดที่ จังหวัดคานาซาว่า อิชิกาว่า ประเทศญี่ปุ่น เป็นบุตรคนเล็ก(คนที่ 5) บิดาเป็นหมอ อยู่ในตระกูลซามูไร และเสียชีวิตเมื่อซูซูกิ มีอายุได้เพียง 6 ขวบ

ด้านการศึกษา เกี่ยวกับพุทธศาสนา ไคเซทสึ ไททาโร ซูซูกิ สนใจศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ปรัชญาเป็นอย่างมาก เค้าพยายามสนทนารวมกับพระนักบวชในพุทธศาสนานิกายเซน ชอบฟัง อ่านเรื่องเล่านิทานเซนต่าง ๆ นอกจากนี้ เค้าเองได้รู้จักพระอาจารย์โกะเซน อิมากิตะ ซึ่งเป็นพระที่มีชื่อเสียง ท่านเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะ พระพุทธศาสนานิกายเซน

หลังจากมารดาเสียชีวิต ซึ่งขณะนั้น ซูซูกิ มีอายุได้เพียง 20 ปี พี่ชายซึ่งเป็นทนายความ ได้ส่งไปเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยอิมพีเรียล ที่โตเกียว ซูซูกิ เลือกพักใกล้วัดกามาเกะ เพื่อศึกษาธรรมะกับ พระอาจารย์ซากุ โชเอน (Shaku Soen) พระเซนที่มีชื่อเสียง ซูซูกิ ได้รับการฝึกปฏิบัติตามแนวทางเซน การสื่อสารภายในตน การสื่อโดยปราศการพูด การนั่งสมาธิที่ยาวนาน (Zazen) เป็นการฝึกปฏิบัติอย่างมุ่งมั่น อุดสาหะอย่างหนักในระยะเวลา 4 ปี เกี่ยวกับจิต กาย ศิลปกรรม และสติปัญญา ซึ่งในช่วงนั้นซูซูกิใช้ชีวิตเป็นพระเซน ซูซูกิได้เขียนเล่าประสบการณ์การเป็นพระเซนไว้ในหนังสือ “ The Training of the Zen Buddhist Monk ”

ปี ค.ศ.1890 อาจารย์ซากุ โชเอน ได้เชิญซูซูกิ เดินทางไปอเมริกาเพื่อทำหน้าที่แปลหนังสือของอาจารย์ซากุ โชเอน เป็นภาษาอังกฤษ และได้ใช้โอกาสนี้แปลบทความโบราณของชาวเอเชีย

เป็นภาษา อังกฤษอีกด้วย เช่น Awakening of Faith in the Mahayana เป็นต้น บทบาทในการเป็นนักแปลนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของอาชีพเป็นนักเขียนในเวลาต่อมา

ประวัติตำแหน่งและผลงาน

นอกจากภาษาญี่ปุ่นแล้ว ชูชูกิ ยังสามารถพูด และเขียนได้หลายภาษา เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาจีน เยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ

ปี ค.ศ. 1893 พระอาจารย์ซากุ โซเอน ได้เข้าร่วมประชุมสภาศาสนาแห่งโลก พร้อมพาชูชูกิ เดินทางไปด้วย ดร.พอล คาร์ลอส (Dr.Paul Carus) นักวิชาการชาวเยอรมัน ซึ่งพักอยู่ที่ลาซาล รัฐอิลลินอยส์ (Lasalle, Illinois) ได้เสนอให้แปล และตีพิมพ์ วรรณกรรมชาวตะวันออกเผยแพร่สู่ประเทศตะวันตก พระอาจารย์ซากุ โซเอน ได้มอบหมายให้ชูชูกิรับงาน ชูชูกิ อาศัยและทำงานที่บ้านของ ดร.พอล คาร์ลอส งานชิ้นแรกที่แปลคือคัมภีร์โบราณจีน เต๋า เต๋ กิง จากภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษ

ปี ค.ศ.1907 ในระหว่างที่ทำงานในสหรัฐอเมริกา ชูชูกิ ยังได้เดินทางเพื่อร่วมประชุม และบรรยายเกี่ยวกับพุทธศาสนาหายานในหลายประเทศในยุโรป และได้เขียนหนังสือ Outlines of Mahayana Buddhism ซึ่งเป็นหนังสือเล่มแรกของชูชูกิอีกด้วย

ปี ค.ศ.1909 เดินทางกลับประเทศญี่ปุ่น เพื่อทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ ที่มหาวิทยาลัย Peer's School (ปัจจุบันคือ Gakushuin University)

ปี ค.ศ.1911 ชูชูกิ สมรสกับ Beatrice Erskine Lane ซึ่งเป็นนักวิชาการเทววิทยา ทั้งสองทำงานร่วมกันที่สมาคมเทววิทยา ณ สถาบัน Theosophical Society Adyar (สมาคมเทวปรัชญาในยุโรปและอเมริกามีวัตถุประสงค์เพื่อรวมศาสนาโดยถือหลักตามศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน) ชูชูกิรับหน้าที่เป็นนักปรัชญาพุทธศาสนาเผยแพร่พระพุทธศาสนาหายาน จนกระทั่งปี ค.ศ.1939 ภรรยาได้เสียชีวิต

ปี ค.ศ.1921 รับตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์ ประจำมหาวิทยาลัยโอดานิ (Otani University) และในปีนี้เอง ชูชูกิและภรรยา ได้ก่อตั้งสมาคม “Eastern Buddhist Society ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับพุทธศาสนานิกายมหายาน และจัดพิมพ์วารสาร The Eastern Buddhist เพื่อเผยแพร่ไปยังประเทศตะวันตก โดยส่งวารสารไปยังสภาศาสนาโลก ประจำสหรัฐอเมริกา(ค.ศ.1936) และมหาวิทยาลัยลอนดอน ชูชูกิ นอกจากนี้ได้สร้างผลเกี่ยวกับพุทธศาสนา โดยเฉพาะ Studies in Zen Buddhism (1927-1934)

ชูชูกิ ยังได้เขียนเกี่ยวกับพุทธศาสนาหายานนิกายสุชาวดี (Pure Land Buddhism) โดยเฉพาะลัทธิชิน หรือ โจโด ชินชู (Shin Buddhism : Jodo Shinshu) และแปลหนังสือเกี่ยวกับนิกายสุชาวดีอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีความสนใจวัฒนธรรมศาสนาของจีนเป็นพิเศษ ผลงานเขียน

และแปลหนังสือหลายเล่มนี้ แสดงให้เห็นถึงความสนใจ และใช้ตัวอักษร การสอนเซนตามแบบจีน (Chan) ดังนั้น จึงได้รับบทบาทสำคัญในการออกแบบข้อสอบเกี่ยวกับนิกายเซนในประเทศจีน

นอกจากจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทางเซนและประวัติพุทธศาสนานิกายเซนแล้ว ชูชุกิยังได้รับการกล่าวขย่องว่าเป็นผู้มีประสบการณ์และเข้าถึงเซน (Satori) อีกด้วย ปี ค.ศ.1951 ชูชุกิ ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเดินทางบรรยายตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกา และสอนประจำที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียในปี ค.ศ.1952-1957 ชูชุกิเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1966

ผลงานเขียนต่าง ๆ

ผลงานหนังสือแปล

1. Toa Te ching
2. Mahayana Buddhism outlook of Zen Tradition
3. The Gospel of Buddha (Carus)
4. Introduction of Gospel of Buddha (Shoen)
5. Heaven and Hell (Emanuel Swedenborg) (แปลเป็นญี่ปุ่น)

ผลงานเขียน

1. An Introduction to Zen Buddhism
2. The Training of the Zen Buddhist Monk
3. Awakening of Faith in the Mahayana. In 1907
4. Essays in Zen Buddhism Vol.1. 1927
5. Essays in Zen Buddhism Vol.2. 1933
6. Essays in Zen Buddhism Vol.3. 1934
7. The Eastern of Buddhist
8. The Spirit of Zen
9. An Introduction of Zen Buddhism, 1934
10. Zen and Japanese Culture, 1959
11. Studies in Zen Buddhism
12. Manual of Zen Buddhism
13. Outline of Mahayana Buddhism, 1907
14. The Zen Doctrine of No-mind, 1949
15. Living by Zen ,1949

16. Christian and Buddhist :The Eastern and Western Way ,1957

4.3 ตำแหน่งและหน้าที่

- เป็นศาสตราจารย์ ด้านปรัชญาพุทธศาสนา ที่ Otani University
- เป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย 1952-1957
- เป็นอาจารย์สอนวิชา Seminars on Zen at Columbia University
- ก่อตั้งสมาคม Eastern Buddhist Society
- ได้รับการตั้งชื่อว่า Kegon จากชาวญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นผู้ชำนาญในเรื่องวิธีปฏิบัติ และประวัติพระพุทธศาสนานิกายเซน
- เป็นผู้จัดทำข้อสอบพระพุทธศาสนา นิกายเซน(ประเทศจีน)
- เป็นผู้แสดงปาฐกถา ที่มหาวิทยาลัยที่สหรัฐอเมริกา 1951
- เป็นผู้แสดงปาฐกถา ที่ Gakushu University
- เป็นผู้แสดงปาฐกถา ที่ Tokyo Imperial University.
- ได้รับเกียรติแสดงปาฐกถาที่ประชุมศาสนาโลก World Congress of Faith
- ได้รับเกียรติไปร่วมประชุม ที่ Honolulu เรื่อง Second East-West Philosophers' Conference
- ได้รับเกียรติไปแสดงปาฐกถา ที่มหาวิทยาลัย Cambridge สหรัฐอเมริกา
- ได้รับเกียรติไปแสดงปาฐกถา ที่มหาวิทยาลัย Massachusettes สหรัฐอเมริกา

รางวัลเกียรติยศที่ได้รับ Japan's National Culture Medal

แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับเซน ของ D.T.Suzuki

ชูซูกิได้แสดงแนวคิด และประสบการณ์ที่มีต่อเซน ไว้ในหนังสือที่เขียน และการบรรยายตามสถานที่ต่างๆ เพื่อถ่ายทอดเผยแพร่ต่อชาวโลกตามโอกาส ก่อนจะแสดงถึงข้อความสำคัญของแนวคิดสำคัญของท่าน ชูซูกิ ผู้จัดทำรายงานจึงขอสรุปหลักการของเซน ไว้พอสังเขป เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าแนวคิดที่มีต่อเซน และภาวะซาโตริ (Satori) ซึ่งถือเป็นภาวะสูงสุดที่ผู้ปฏิบัติเซนปรารถนาจะให้เกิดขึ้นแก่ตน

หลักการของเซน

เซน มุ่งให้มนุษย์มองย้อนเข้าไปในธรรมชาติแท้ของตนเอง จนเห็นว่าตนเองมีพุทธภาวะอยู่ภายในแล้วเกิดความเพียรพยายามที่จะเข้าถึงพุทธภาวะดังกล่าว บรรลุถึงพุทธภูมิอันเป็นจุดเริ่มต้นของตัวเอง (และของสรรพสัตว์ทุกถ้วนหน้า) ด้วยเหตุนี้ พุทธศาสนานิกายเซนจึงมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญซึ่งพอจะสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. การถ่ายทอดคำสอนนอกคัมภีร์
2. ไม่มีคัมภีร์ถ้อยคำและตัวอักษร
3. ชี้ตรงไปยังจิตวิญญาณของมนุษย์
4. มองย้อนเข้าไปในธรรมชาติแท้ของตนเองและบรรลุพุทธภาวะที่อยู่ภายใน

เมื่อเซนระบบใหญ่มีทัศนะเช่นนี้ จุดหมายแห่งการดำเนินชีวิตในรูปแบบของเซนจึงได้แก่การบรรลุ *ซาโตริ (Satori)* หรือภาวะรู้แจ้ง ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลสามารถทำลาย อวิชชา ตัณหา อุปาทานแล้วกลับเข้าสู่พุทธภาวะ (โพธิ) ซึ่งเป็นภาวะบริสุทธิ์ที่มีอยู่แล้วในแต่ละคน คือ การบรรลุถึงธรรมชาติแท้ของตนเอง แต่หากพูดตามภาษาของเซนแล้วก็อาจจะพูดได้ว่า ไม่มี การบรรลุถึงอะไรเลย เพราะว่าเมื่อถึงที่สุดแล้วภาวะที่ค้นพบหรือบรรลุถึงนั้น ก็ไม่ใช่ของใหม่หรือของภายนอกแต่อย่างใด หากแต่เป็นของเดิม ๆ ที่มีอยู่ภายในนั่นเอง ดังเช่นที่ อาจารย์ฮวงโป กล่าวว่า "เมื่อรู้แจ้งโพธิแล้ว จิตของเธอซึ่งเป็นพุทธะอยู่แล้วก็จะถูกรู้แจ้งด้วย การกระทำทุกอย่างตลอดกาลอันยาวนานก็จะถูกพบว่าเป็นเพียงแค่แบบฝึกฝนเท่านั้น เปรียบเหมือนคนแข็งแรงที่พบก้อนเพชรซึ่งอยู่ที่หน้าผากของตนเองแล้ว ก็จะไม่รู้ว่ามีอะไรที่จะต้องทำเกี่ยวกับความเพียรพยายามที่จะค้นหาในภายนอกแต่อย่างใด ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ในการบรรลุถึงความรู้แจ้งนั้น เรา(ตถาคต)ไม่ได้มีอะไรที่บรรลุถึงเลย"

แม้ในภาษาเซนจะบอกว่า ไม่มี การบรรลุถึงอะไรเลยก็จริง แต่หากใช้ภาษาธรรมดาทั่วไปแล้ว การที่บุคคลสามารถจัดอวิชชา ตัณหา อุปาทาน จนรู้แจ้งพุทธภาวะภายในตนเองได้เช่นนี้ก็ น่าจะเรียกว่าเป็นการบรรลุธรรมได้เหมือนกัน ด้วยเหตุนี้เอง นักวิชาการในนิกายเซนรุ่นหลัง ๆ จึงนิยมใช้ศัพท์ว่า ซาโตริ (Satori) เป็นชื่อแทนภาวะรู้แจ้ง (หรือพุทธภาวะ) ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการบรรลุธรรมในนิกายเซน ก็หมายถึง การบรรลุซาโตรินั่นเอง

ซาโตริ (Satori) เป็นคำในภาษาญี่ปุ่น มีรูปกริยาในภาษาญี่ปุ่น ซาโตรุ (Satoru : รู้แจ้ง) ซึ่งตรงกับคำในภาษาจีนว่า หู่ว (Wu) เราอาจให้คำจำกัดความซาโตริได้ว่าเป็นการมองเข้าไปรู้แจ้งภายในอย่างฉับพลัน (intuitive looking-into) ซึ่งแตกต่างตรงกันข้ามกับความรู้ความเข้าใจที่เกิดเพราะกระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการทางตรรกะ แต่ไม่ว่าจะนิยามอย่างไร ซาโตริก็ยังคง

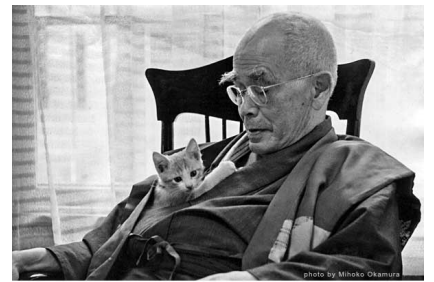
หมายถึงการตีแผ่เปิดเผยโลกทัศน์ใหม่ที่ไม่สามารถจะรับรู้ได้ด้วยจิตใจที่ยังสับสนในทวิทัศน์ (a dualistic mind) ซาโตริเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเซน ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ เพราะหากปราศจากซาโตริเสียแล้ว ก็ย่อมจะไม่มีเซน เพราะชีวิตของเซนเริ่มต้นด้วยการเปิดเผยของซาโตริ

พจนานุกรมเซน ได้อธิบายความหมายของซาโตริไว้ว่า "ซาโตริ ตามรูปศัพท์หมายถึงการรู้อย่างแจ่มแจ้งหรือการตรัสรู้ แต่ในเซนหมายถึงภาวะแห่งการสำนึกถึงพุทธจิต เป็นการสำนึกถึงจิตสำนึกที่บริสุทธิ์หมดจดอยู่แล้วด้วยตัวของมันเองโดยปราศจากสิ่งใดๆ (ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางจิตใจหรือทางร่างกายก็ตาม) ศัพท์ว่า ซาโตรินี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า 'ปรัชญา-Prajna' ประสบการณ์ใดๆ ที่สามารถถูกอธิบายกำหนดลักษณะได้ด้วยใจหรืออารมณ์ ประสบการณ์นั้นๆ ก็ไม่จัดเป็นซาโตริตามความหมายข้างต้น แม้ว่าบางครั้งคำพูดจะถูกใช้อย่างคร่าวๆ เพื่อไปบ่งถึงภาวะที่จิตใจและอารมณ์เป็นของฟูเฟื่องสูงสุดและรู้สึกท่วมท้นที่ได้สำนึกถึงธรรมชาติแห่งการหยั่งรู้ลับพลัน ในนิยายเซนทั่วไป ซาโตริจะมีความหมายอย่างชัดเจนคือเป็นการมองเข้าไปสู่ธรรมชาติที่แท้จริงของตนเองแล้วค้นพบบางสิ่งซึ่งแปลกใหม่อันจะรู้ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งและสิ่งนั้นก็จะต้องประกายให้ชีวิตทั้งหมดของเขาแจ่มกระจ่างสว่างไสวไปตลอด แต่ถึงกระนั้นมันก็ไม่อาจถูกแสดงออกมาได้ไม่ว่าจะโดยวิธีใดๆ ก็ตาม อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า การหยั่งรู้อย่างลับพลันอาจบ่งถึงประสบการณ์แห่งซาโตริซึ่งมีอยู่ภายใน ซึ่งได้ส่องประกายของมันเข้าไปสู่จิต แต่ก็ไม่อาจจะสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่สำหรับผู้ปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจังเมื่อซาโตริปรากฏขึ้นมา มันก็จะส่งผลไปอย่างตรงดิ่งและดำเนินเรื่อยไปอย่างไม่ถดถอย"

ซูซูกิ ได้พยายามใช้ภาษาอธิบายถึงภาวะและความสำคัญของซาโตริ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ซาโตริ ไม่ใช่ภาวะแห่งการครุ่นคิดถึงมันอย่างเอาจริงเอาจังแล้วสร้างมโนภาพเกี่ยวกับมันขึ้นมาโดยไม่ผ่านการลงมือปฏิบัติ เพราะก่อนที่การสำนึกถึงจะเปิดเผยตัวออกมา เราก็ได้ตอบสนองต่อเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอกด้วยการนึกคิดปรุงแต่งและวิเคราะห์วิจารณ์อยู่ตลอดเวลา หลักการแห่งเซนก็คือการทำลายกรอบแห่งความเคยชินเช่นนั้น แล้วสร้างเค้าโครงเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วกลับขึ้นมาใหม่บนพื้นฐานที่แปลกใหม่ออกไป ฉะนั้นในพุทธศาสนานิกายเซนจึงไม่มีการคิดคำนึงถึงข้อความที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งมีลักษณะทางอภิปรัชญาซึ่งจะสร้างการสำนึกถึงที่มีลักษณะสัมพัทธ์เท่านั้น

2. ถ้าผู้ปฏิบัติไม่ได้บรรลุซาโตริเสียแล้ว ก็ไม่สามารถจะเข้าไปสู่ความจริงแห่งเซนได้ ซาโตริจึงเป็นการเปล่งประกายอย่างลับพลันเข้าไปสู่การสำนึกถึงความจริงใหม่ๆ ที่ไม่เคยคาดฝันมาก่อน มันเป็นอาการแตกกระจายทางใจอย่างหนึ่ง (a sort of mental catastrophe) ที่เกิดขึ้นอย่าง

"A ZEN LIFE - D.T. SUZUKI"

ฉบับหลังจากผู้ปฏิบัติได้เพียรพยายามใช้กระบวนการทางปัญญาและการแปลความหมายเข้า
โหมกระหน่ำ (เพื่อแก้ปัญหาโกอัน) อย่างเต็มที่ เป็นภาวะทางธรรมชาติที่คลี่คลายออกมาหลังจาก
ถูกอัดทับถมไปด้วยทฤษฎีและการใช้เหตุผลต่างๆ นานา

3. ซาโตรีเป็นเหตุผลเดิมแท้ (raison d'etre) ของเซน ซึ่งหากปราศจากมันเสียแล้ว เซนก็จะ
ไม่ใช่เซนอีกต่อไป "เซนที่ไร้ซาโตรีก็เหมือนกับพริกที่ไร้รสเผ็ดนั่นเอง" เพราะฉะนั้น อุบายวิธีหรือ
ข้อวัตรปฏิบัติและหลักธรรมทุกอย่างจึงมุ่งตรงต่อซาโตรีเหมือนกันหมด อาจารย์ผู้อบรมจะไม่รอให้
ซาโตรีเกิดขึ้นมาเอง แต่จะพยายามใช้วิธีการที่เหมาะสมมาช่วยศิษย์ เป็นการจัดเงื่อนไขที่เหมาะสม
ซึ่งจะช่วยให้ซาโตรีได้ปรากฏขึ้นมา แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะไม่เกี่ยวกับการถกเถียงปัญหาทาง
อภิปรัชญาหรือการใช้มนต์สวดสร้างจินตภาพขึ้นแก่ศิษย์แต่อย่างใด เพราะหากทำเช่นนั้น บรรดา
ศิษย์ก็ยิ่งจะหลงทางหนักเข้าไปอีก ซาโตรีจึงอยู่เหนือการศึกษาเล่าเรียนพระสูตร และอยู่เหนือการ
อภิปรายพระสูตรด้วยแง่มุมทางวิชาการ เป็นภาวะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเซนโดยแท้

4. การเน้นซาโตรีเช่นนี้ทำให้เซนมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจาก"ชฺยาน"อย่างเห็นได้ชัด
ทีเดียว เซนไม่ใช่ระบบของชฺยาน (Dhyana) ที่พุทธศาสนานิกายอื่นๆ นิยมปฏิบัติกันในประเทศ
อินเดียและในประเทศจีน เพราะจุดมุ่งหมายของชฺยาน คือ ความสงบนิ่งแห่งจิตที่จดจ่ออยู่กับ
อารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งอย่างแน่วแน่ (ที่เรียกชื่อว่า การอยู่ในฌาน -trance-) ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดใน
ตัวเอง แต่ในนิกายเซนจะต้องมีซาโตรี คือมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ภายในจิตใจซึ่งได้ทำลาย
กระบวนการสั่งสมทางปัญญา (the accumulations of intellection) ที่คั่งชินอยู่ตามปกติวิสัย แล้ว
สร้างฐานชีวิตใหม่แก่ตนเอง ซึ่งในระบบชฺยานจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงทำที่เช่นนี้ มีเพียงการฝึกจิต
ให้สงบนิ่งแน่วแน่เท่านั้น

5. ซาโตรีไม่ใช่การเห็นพระเจ้า เพราะในเซนจะไม่มโนทัศน์เรื่องพระเจ้าแต่อย่างใด เซน
ดำเนินไปด้วยตัวของมันเอง ไม่อิงอาศัยการสนับสนุนช่วยเหลือจากพระเจ้าผู้สร้าง (-ในกรณีที่มีพระ
ผู้สร้าง-) เมื่อมนุษย์เข้าใจเหตุผลแห่งการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ ก็เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับเขา เพราะ
ณ ที่ใดที่เราเข้าใจพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของซึ่งเป็นความเร้นลับ ณ ที่นั่นก็ถือว่ามี การเข้าใจต่อสิ่งที่จำกัด (ซึ่ง
ไม่ใช่ลักษณะของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของไม่ทรงมีข้อจำกัดใดๆ) เมื่อเรามีพระเจ้า สิ่งที่ไม่ใช่พระเจ้านั้นก็จะอยู่
แยกต่างหากออกไป กลายเป็นการจำกัดตัวเองไปโดยปริยาย (กลายเป็นว่ามีสิ่งที่ยิ่งใหญ่ดำรงอยู่
พร้อมกันในขณะเดียวกัน 2 สิ่ง คือ สิ่งที่เป็นพระเจ้ากับสิ่งที่ไม่ใช่พระเจ้า ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะ
ยอมรับกันได้) เซนประสงค์จะให้เกิดอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ แม้กระทั่งสามารถเป็นอิสระจากพระ
เจ้าได้ เซนไม่ต้องการให้ศาสนิกไปยึดติดกับพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ที่ถือกันว่าสูงส่ง
หากแต่ประสงค์ให้เขาดำรงอยู่อย่างอิสระ ปราศจากอึดอัดที่มุ่งแสวงหาแหล่งยึดติด และอึดอัดที่จะ

เป็นแหล่งยึดคิดใดๆ ทั้งสิ้น ดังคำกล่าวอย่างพระนงที่ว่า "จงล้างปากของเจ้าเสีย เมื่อเจ้ากล่าวคำว่า พุทธะ"

6. ซาโตริไม่ใช่ภาวะแปลกประหลาดในจิตใจ(ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในสาขาจิตวิทยาปกติ (Abnormal Psychology) หากแต่เป็นภาวะปกติที่สมบูรณ์เต็มเปี่ยมในจิตใจ แต่เมื่อเซนบอกซาโตริหมายถึงความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ภายในจิตใจดังที่ผ่านมา นั้น หลายคนอาจสงสัยว่ามันเป็นความผิดปกติทางจิตใจที่แตกต่างไปจากผู้อื่นทุกๆ ไปกระมัง ข้อสงสัยนี้เราอาจตอบได้ด้วยคำกล่าวของท่าน โจชู (Joshu) ที่ว่า "เซนก็คือความคิดในทุกๆ วันของคุณนั่นเอง" เมื่อเราเข้าถึงเซนอย่างแท้จริงแล้ว เราจะเป็นคนสมบูรณ์และเป็นปกติอย่างที่สุด ยิ่งไปกว่านั้น เรายังได้ประสบกับสิ่งต่างๆ ด้วยท่าทีใหม่ๆ อีกด้วย ความคิดของเราจะดำเนินไปแตกต่างจากแต่ก่อน คือจะรู้สึกสบายใจ สุขสงบมากขึ้นกว่าเดิม และมีความสุขชื่นแจ่มใสมากกว่าที่เคยประสบมาก่อนหน้านี้ ลีลาแห่งชีวิตก็จะแปรเปลี่ยนไป บางสิ่งจะกลับดูสดใสพริ้วคื่นชีวิตชีวาขึ้นมาอีก ดอกไม้ในฤดูใบไม้ผลิก็ดูสดใสขึ้นกว่าเดิม ตำราแห่งขุนเขาก็ดูมีสีสันและสดใสสบายตามากขึ้น เมื่อชีวิตที่บรรลุนิชาไตรกลายเป็นสิ่งที่สามารถสร้างความสุขสดชื่นได้มากกว่าเดิมและแผ่ขยายขอบเขตไปครอบคลุมทั่วทั้งจักรวาลได้เช่นนี้ ก็น่าจะต้องมีอะไรบางอย่างในซาโตริที่มีคุณค่าสูงส่งพอที่จะทำให้เราเพียรพยายามเสาะแสวงหาเพื่อที่จะได้บรรลุถึงมันอย่างแน่นอน